

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 425/2017-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. augusta 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom [REDACTED], advokátska kancelária, [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 766/2014 a jeho rozsudkom z 29. októbra 2014 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 550/2015 a jeho uznesením z 25. augusta 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. decembra 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“),

ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 550/2015 a jeho uznesením z 25. augusta 2016 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 766/2014 a jeho rozsudkom z 29. októbra 2014 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutia alebo napadnuté konania“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh (napr. rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu, pozn.) vyplýva, že sťažovateľka v právnom postavení žalovanej bola účastníčkou napadnutého konania o určenie neplatnosti závetu po poručiťelke (matky žalobkyne a sťažovateľky, pozn.), ktorý bol vedený na Okresnom súde Pezinok (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 5 C 194/2011. Okresný súd rozsudkom zo 7. júla 2014 určil, že závet spísaný inou mechanickou formou je neplatný. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že poručiťelka *„nemohla čítať a písať v dôsledku choroby zraku – makulárnej degenerácie sietnice oboch očí a glaukómu, závet sama nebola schopná prečítať a tento bol ňou podpísaný bez súčasnej prítomnosti troch svedkov úkonu... Konštatoval, že v zmysle zákonného ustanovenia § 476c Občianskeho zákonníka, podľa ktorého allografný závet poručiťelky posudzoval, neboli splnené podmienky citovaného zákonného ustanovenia. Závet preto podľa súdu prvej inštancie nie je urobený vo forme, ktorá vyžaduje zákon, a preto je neplatný v zmysle § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka.“*

3. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol tak, že jej nevyhovelo a rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, pričom sa v celom rozsahu po právnej a skutkovej stránke s jeho závermi stotožnil. Odvolací súd sa nestotožnil s tvrdením sťažovateľky, že *„nakoľko otázka určenia neplatnosti závetu je otázkou predbežnej povahy, nie je spôsobilou byť samostatným predmetom sporového konania v zmysle § 175k ods. 2 O. s. p., keďže rozhodnutím podľa citovaného ustanovenia možno uložiť aj podanie návrhu na určenie platnosti, či neplatnosti závetu, pretože určenie,*

či závet je, alebo nie je platný, je súčasne určením existencie, či neexistencie tohto závetu a teda jedným z predpokladov pre posúdenie, či určitá osoba je alebo nie je dedičom poručiteľa. Uviedol, že vyriešenie tejto predbežnej otázky sa vždy dotýka spoločných práv a povinností všetkých účastníkov konania o dedičstve a toto konanie môže splniť svoj účel len vtedy, ak môže byť takáto otázka vyriešená rozsudkom, ktorého výrok by bol záväzný pre všetkých účastníkov prebiehajúceho konania o dedičstve.“.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie z dôvodu, že jej bola postupom „*odvolacieho súdu odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.)*, čím bol naplnený dôvod zmätočnosti rozhodnutia. *Odvolací súd podľa nej nedostatočne odôvodnil rozsudok, nezaoberal sa jej argumentmi o tom, že poručiteľka bola schopná samostatne čítať, otázkou právneho posúdenia veci, nesprávne formulovaným žalobným petitom a zmeškaním prekluzívnej lehoty. Rozsudok odvolacieho súdu je podľa nej arbitrárny, prekvapivý a nepredvídateľný. V dovolaní ďalej namietala, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.)*, nakoľko odvolací súd (ako aj súd prvej inštancie) *nedostatočne zistil skutkový stav, na základe vykonaného dokazovania dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a nevykonal dôkazy navrhnuté žalovanou, napriek tomu, že by prispeli k objasneniu skutkového stavu posudzovanej veci. Žalovaná je toho názoru, že poručiteľka mohla text závetu sama prečítať...“.* Najvyšší súd však jej dovolanie napadnutým uznesením odmietol.

5. Sťažovateľka tvrdí, že jej označené práva v bode 1 boli porušené z dôvodu, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu je arbitrárne, pretože sa odvolací súd odchyľil od svojej rozhodovacej praxe a praxe ústavného súdu, na ktoré vo svojom odvolaní poukazovala, bez riadneho vyčerpávajúceho odôvodnenia, čím v rozpore s princípom právnej istoty spôsobil prekvapivosť a nepredvídateľnosť rozsudku. Najvyšší súd sa následne tiež v dovolaní nevysporiadal s argumentmi sťažovateľky zakladajúcimi prípustnosť dovolania, čím je napadnuté rozhodnutie nedostatočne odôvodnené.

6. Sťažovateľka poukazuje v sťažnosti na konkrétnu judikatúru ústavného súdu navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví, že jej základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 550/2015 a jeho uznesením z 25. augusta 2016 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 766/2014 a jeho rozsudkom z 29. októbra 2014 porušené boli. Okrem toho sa domáha zrušenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a napadnutého rozsudku krajského súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie krajskému súdu a tiež žiada priznať trovy právneho zastúpenia.

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti,

neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci (v tomto prípade krajského súdu) nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

10. Predmetom sťažovateľkinej sťažnosti je namietané porušenie označených práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom (bod 1) v napadnutých konaniach a napadnutými rozhodnutiami krajského súdu a najvyššieho súdu v zásade z dôvodov uvedených v bodoch 3 a 5.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

11. Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry viackrát vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (ako aj práva na spravodlivý proces) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd

vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (I. ÚS 225/03, I. ÚS 334/08).

12. Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny), resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a rozhodnutím krajského súdu, ústavný súd konštatuje, že v danej veci nebola vylúčená právomoc všeobecných súdov.

13. Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd svoje rozhodnutie, ktorým potvrdil rozhodnutie okresného súdu vo veci samej ako vecne správne, náležite a logicky odôvodnil. Po opísaní skutkových a právnych okolností veci, ktoré predchádzali jeho rozhodnutiu (záverov rozhodnutia súdu prvej inštancie na strane 1 až 4, pozn.), ako aj námietok sťažovateľky prednesených v odvolaní (strana 4 až 7), ktoré sú v podstate totožné s jej námietkami uvedeným v tejto sťažnosti, svoje rozhodnutie primerane a dostatočne odôvodnil (pozri text na strane 8 až 12). Ústavný súd sa preto vzhľadom na rozsah odôvodnenia a závery krajského súdu, ktoré sú totožné so závermi okresného súdu podľa vtedy platného procesného kódexu, preto mu to tento kódex umožňoval v § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), na rozdiel od názoru sťažovateľky nedomnieva, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu je arbitrárne. Krajský súd podľa názoru ústavného súdu na základe predtým vykonaného dokazovania okresným súdom dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky podstatné okolnosti danej

veci (nesprávne sformulovanej žaloby žalobkyňou, zmeškania hmotnoprávnej prekluzívnej lehoty na podanie žaloby a schopnosti poručiťky čítať a písať v čase spísania závetu na strane 8 až 12, pozn.). V tejto súvislosti už ústavný súd uviedol, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania (aj keď tento ich vníma ako relevantné), ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05). Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ktoré sú dostatočne a náležite odôvodnené.

14. Nie je úlohou ústavného súdu podrobne z tohto rozhodnutia citovať, pretože odôvodnenie krajského súdu je sťažovateľke dobre známe, je však potrebné poukázať najmä na dve otázky, ktoré prístup ústavného súdu v tejto veci limitovali:

- princíp spravodlivosti – vecné hľadisko, či závet je alebo nie je platný – v tomto ohľade sú podľa názoru ústavného súdu závery krajského súdu dostatočné a správne,

- nosné dôvody sťažnosti sú (iba) pokračovaním sporu pred všeobecnými súdmi a v skutočnosti nevyvracajú argumentáciu krajského súdu a najvyššieho súdu (na ťažiskovú námietku sťažovateľky, že podľa § 175k ods. 2 OSP platného v čase rozhodovania krajského súdu nie je možné rozhodovať vo výroku rozhodnutia o ne/platnosti závetu), reagovali podľa ústavného súdu, tak krajský súd (na strane 11 a 12), ako aj najvyšší súd primerane dostatočným spôsobom (pozri body 18 a 19). Navyše, z odôvodnenia krajského súdu v úvode jasne vyplýva, že presne takto formuloval okresný súd konajúci o dedičstve poručiťky – uznesením zo 7. júna 2011 – pozri stranu 2, kde odkázal žalobkyňu na podanie žaloby na všeobecnom súde o určenie, že „závet poručiťky spísaný inou mechanickou formou, podpísaný dňa 9.10.2006... je absolútne neplatný“.

Zásadnú výhradu sťažovateľky, že v konaní podľa § 175k ods. 2 OSP postupovali dotknuté súdy nezákonne (prekvapivo, v rozpore s princípom právnej istoty) a v rozpore s inou rozhodovacou činnosťou súdov, primerane vyvrátil aj najvyšší súd v dovolacom konaní (pozri primerané odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu podporujúce tento

prístup v bodoch 18 a 19). Aj z judikatúry, resp. komentára C. H. BECK k § 175k ods. 2 OSP vyplýva: „*Predmetom sporu bude spravidla určovacia žaloba o určenie, kto je dedičom a kto ním nie je. Ustanovenie ods. 2 nevyklučuje ani prípustnosť návrhu na určenie existencie či neexistencie určitej právnej skutočnosti, napr. pravosti závetu.*“

15. Na základe uvedeného je v tejto veci teda jasné, že odôvodnenie sťažnosti sťažovateľkou je vlastne iba polemika s právnym názorom krajského súdu, akým posúdil jej vec, a tiež názorom najvyššieho súdu, ktorý nezistil dovolacie dôvody a odmietol jej dovolanie ako neprípustné. Sťažovateľka tak stavia ústavný súd do pozície bežnej prieskumnej inštalácie všeobecného súdnictva.

16. Ústavný súd v závere konštatuje, že aj napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nie je v žiadnom prípade svojvoľné a ani zjavne neodôvodnené a niet žiadnej spojitosti medzi posudzovaným rozhodnutím najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd nezistil, že by najvyšším súdom aplikovaný postup mohol zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do napadnutého rozhodnutia v súlade s jeho právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy.

17. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. Ústavný súd vychádzajúc zo svojej doterajšej judikatúry poznamenáva, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) tiež vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou

inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

18. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti a absenciu vyslovenia práv sťažovateľky ústavný súd o jej ďalších požiadavkách nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. augusta 2017